

ЎЗБЕК ИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗИ!

ЎЗБЕК ИСТОН ССР ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ ВА ЎЗБЕК ИСТОН ССР МАДАНИЯТ МИНИСТРЛИГИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1956 ЙИЛ 4 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

1987 йил

25 СЕНТЯБРЬ № 39 (2935) ЖУМА

АБДУЛЛА ҚАҲҲОРНИНГ 80 ЙИЛЛИГИ

ҲАМИША БАҲАЁТ АДИБ

Атоқли совет ёзувчиси, СССР Давлат ва Ҳамза мукофотларининг лауреати, Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси Абдулла Қаҳҳор таваллудининг 80 йиллиги республикамизда кенг нишонланмоқда. Бу санага атеб турли жойларда адабий кечалар, илмий конференциялар ўтказилмоқда.

22 сентябрь кун эрталаб ёзувчилар, А. Қаҳҳорнинг шоғирдлари адиб қабрига гуллар қўйдилар, унинг хотирасини ёдга олдилар. Шу кун оқшом Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон ССР Давлат академик Катта театрининг мушташа зали адабиёт мухлислари билан лик тўлди. А. Қаҳҳорнинг сафдошлари, шоғирдлари, мухлислари унинг 80 йиллигини нишонлаш учун бу ерга тўпландилар.

Юбилей ҳақида А. Қаҳҳорнинг келасида сўз санъаткори эканлиги, феодал матонатли гражданилиги, ёшларнинг меҳрибон ва талабчан мураккаб бийси экани алоҳида таъкидланди. Тошкент метроси станицияларидан бирига, шаҳарнинг марказий кўчаларидан бирига Абдулла Қаҳҳор номи берилди. Тошкентдаги майдонлардан бирини адаб ҳайкатини ўрнатилиш ва бу майдон Абдулла Қаҳҳор номидаги майдон қилиниши кенга айтилди. Ўзбекистондаги кенга айтилди. Ўзбекистондаги кенга айтилди.

А. Қаҳҳорнинг орамиздан кетганини ёдга олиш ва унинг ҳаёти ва ишлари ҳақида таъкидланди. Унинг ишлари ҳақида таъкидланди. Унинг ишлари ҳақида таъкидланди.

ПАХТАКОР ДУСТАЛАРИМГА

ДЕҲҚОН МЕҲНАТИНИ шаҳардан туриб баҳоламоқ, ундон эк, бундоқ тер, деб маслаҳат бермоқ инсофдан эмас. Деҳқон меҳнатини, айниқса пахтакор машаққатини саратон офтобига яқиники тутган, туғни тонга улаб гўзага суя тараган, селларини кўкси билан тўсган пахтакорнинг ўзидан бошқа ким билмайди!

Деҳқон боласи умр бўйи табиат билан беллашиб келади. Гоҳ у табиатни, гоҳ табиат уни доғда қолдиради. Яхши деҳқон эртага осмонни қоплайдиган булутни, бугун ҳавонинг намлигини ҳидлаб билади. Эртага ҳавонинг қай тарзда бўлишини кўшининг ботишидан сезади.

Уруғ қадаган кундан бошлаб деҳқоннинг бир кўзи осмонда, бир кўзи ерда. Табиат билан олишши унинг қон-қонига, жон-жонига синиб кетган.

Дабдабали, балайдирвоз гаплар билан деҳқон кўнглини олаб бўлмайди. Деҳқон билан деҳқон бўлиб гаплашмоқ, унинг аламларини, ўқинчларини дил-дилдан туймоқ, шу пахтакор меннинг бир қориндан талашиб тушган оғам ё синглим деб билмоқ керак. Шундагина сенинг юрагиндан пўрнанадек отилиб чиққан қайноқ сўзларинг унинг қалбига кирди. Шунда сени у «бу меннинг ёзувчиси, меннинг жигарим», дейди.

Баҳорнинг бир кунини йилни боқадим, деган халқ кўзининг бир нобон кунини йилнинг ризқини юлб кетади, деган гапни ҳам айтган.

Республикамиз далаларида пахта йиғин-терими авжига чиқмоқда. Чуст район Алишер Навоий номидаги колхознинг Нурмаат Қудратов бошлиқ бригадаси деҳқонлари бу масъулиятли мавсумни уюшқоқлиқ билан ўтказишга ҳаракат қилмоқдалар. СУРАТЛАРДА: коллективнинг илгор теричисини Зарифа Ортиқова; терилган ҳосилни қабул пунктларига жўнайтиш пайти; бригада бошлиғи Нурмаат Қудратов.

«ХУЖУМ» ҲАРАКАТИНИНГ 60 ЙИЛЛИГИ ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ ФАОЛ ҚАТНАШЧИЛАРИ

Хотин-қизлар бугунги кунда жамиятимизнинг феодал курашчилари, давримизнинг илгор кучларидан ҳисобланганлар. Бу бахтин, бу эркин, бу ҳуқуқни уларга Улуғ Октябрь берди. «Хужум» ҳаракати эса уни ривожлантирди, республикамиз хотин-қизлари тақдирини ҳам ҳаракат муҳим роли ўйнади. Шу боис унинг 60 йиллиги кенг нишонланди.

«Хужум» ҳаракатининг ташаббускорлари, Улуғ Ватан урушида қатнашган аёллар, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари, беш йилликларнинг илгорлари, партия съездининг делегатлари, фан ва маданият, адабиёт ва санъат арбоблари, Қаҳрамон оналар 19 сентябрь кунини В. И. Ленин номидаги СССР халқлари дўстлиги саройига тўпландилар. Қардош республикалардан келган вакиллари, БМТ хотин-қизлар социал ривожланиш программалари ЭКАТО координатори Роза Ланда Миранда ҳам шу ерда эдилар.

Тантанали мажлис очик деб эълон қилинган, СССР ва УАССР тўғрисида ижро этилди.

КПСС Марказий Комитети Сийсий бюроси ақдидики билан фахрий президиумга сайланди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усманжўевга сўз берилди. Қардош иттифоқдош республикаларнинг аҳил оила-сидаги Совет Ўзбекистони меҳнаткашлари давлатимиз тарихидаги ажойиб байрамлардан бири — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигини тантанали нишонлашга ҳозирлик қўрмоқдалар, деди у. Бошқа бир унутилмас сана — хотин-қизларни ҳақиқий озодликка буюрди. «Хужум» ҳаракатининг ташаббускорлари, Улуғ Ватан урушида қатнашган аёллар, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари, беш йилликларнинг илгорлари, партия съездининг делегатлари, фан ва маданият, адабиёт ва санъат арбоблари, Қаҳрамон оналар 19 сентябрь кунини В. И. Ленин номидаги СССР халқлари дўстлиги саройига тўпландилар. Қардош республикалардан келган вакиллари, БМТ хотин-қизлар социал ривожланиш программалари ЭКАТО координатори Роза Ланда Миранда ҳам шу ерда эдилар.

Тантанали мажлис очик деб эълон қилинган, СССР ва УАССР тўғрисида ижро этилди.

КПСС Марказий Комитети Сийсий бюроси ақдидики билан фахрий президиумга сайланди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усманжўевга сўз берилди.

рэнис Ҳ. А. Алимова доқлад қилди. Сўнгра «Хужум» ҳаракатининг қатнашчилари, партия съезди делегатлари, илгор ишчилар, маданият, адабиёт ва санъат арбобларининг вакиллари сўзга чиқдилар. Улар Совет ҳокимияти йилларида республикамиз хотин-қизлари ҳаётида рўй берган муҳим ўзгаришлар ҳақида гапирдилар. Сенаот ва қишлоқ хўжалиги, фан ва маданият, адабиёт ва санъат, бошқа соҳаларда фидокорона меҳнат қилаётган жонкуяр аёлларнинг ноилари хурмат билан тилга олинди. Республика хотин-қизларидан 95 миң киши орден ва медаллар билан мукофотлангани, 132 киши Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонини берилганлиги, уч киши ҳар уч даража Меҳнат Шўхрати ордени билан тақдирлангани фахр билан таъкидланди.

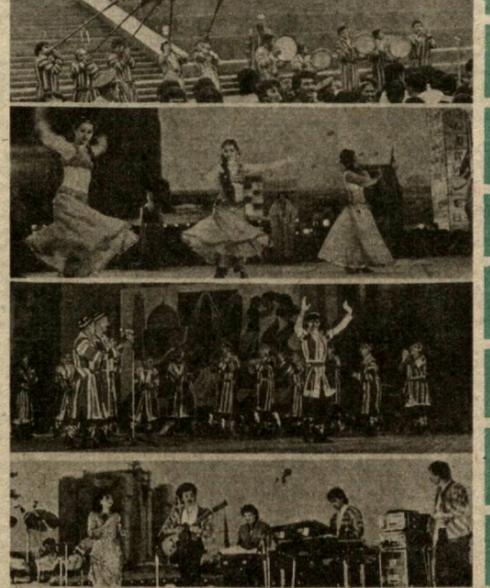
Совет хотин-қизлар комитетининг раиси, СССР Олий Советининг депутаты З. П. Пухова тўғрисидаги қарарта самимий табрик нутқи сўзлади.

20 сентябрь кун тантаналар давом этди. Эрталаб В. И. Ленин ҳайкали пойига гуллар, Номаълум солдат қабрига гулчамбарлар қўйдилар. Шундан сўнг Тошкентда ўрнатилган «Шарқнинг озод аёли» монументини тантанали очилиш маросими бўлди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Б. Усманжўевга сўз берилди. Қардош иттифоқдош республикаларнинг аҳил оила-сидаги Совет Ўзбекистони меҳнаткашлари давлатимиз тарихидаги ажойиб байрамлардан бири — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигини тантанали нишонлашга ҳозирлик қўрмоқдалар, деди у. Бошқа бир унутилмас сана — хотин-қизларни ҳақиқий озодликка буюрди. «Хужум» ҳаракатининг ташаббускорлари, Улуғ Ватан урушида қатнашган аёллар, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари, беш йилликларнинг илгорлари, партия съездининг делегатлари, фан ва маданият, адабиёт ва санъат арбоблари, Қаҳрамон оналар 19 сентябрь кунини В. И. Ленин номидаги СССР халқлари дўстлиги саройига тўпландилар. Қардош республикалардан келган вакиллари, БМТ хотин-қизлар социал ривожланиш программалари ЭКАТО координатори Роза Ланда Миранда ҳам шу ерда эдилар.

Тантанали мажлис очик деб эълон қилинган, СССР ва УАССР тўғрисида ижро этилди.

КПСС Марказий Комитети Сийсий бюроси ақдидики билан фахрий президиумга сайланди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усманжўевга сўз берилди.

СУРАТЛАРДА: В. И. Ленин номидаги майдонда ўтган театрлаштирилган томошадан лавҳалар.

«УГАЛА» ТОШКЕНТДА

Максим Горький номидаги Тошкент давлат академик рус драма театри буювчида Эстониянинг Вильянди драма театри гастроллари давом этмоқда. Бу ҳақида театр бадий раҳбари Яак АЛЛИК мухбиримизга қўйдиғаларини гапириб берди:

— Театримиз Эстония ССР пойтахти — Таллиндан 163 километр узоқликда, республикамизнинг айти марказида жойлашган. Театримиз 1920 йилдан фаолият кўрсатиб келади. Ижодий коллективимиз Ўзбекистонга илк бор ташириб буюрди. Ленин Горький номидаги Тошкент давлат академик рус драма театри ижодкорлари билан бир неча йилдан буюн мулоқотда бўлиб келамиз. Репертуаримиздаги Дударевнинг «Остона», Дозорцевнинг «Но

танниш ҳамроҳ билан но-нушта» асарларини шу театр бош режиссёри Вячеслав Гвоздинов сахнага қўйган. Бу спектаклларнинг кейингиси гастроль репертуаримизда ҳам бор. Ижодий сафарга буюдан ташқари Юхан Смуулиннинг «Еввойи капитан», Эдвард Олбиннинг «Ҳаммаси бодра», Чингиз Айтматовнинг «Асрга тилгил кун» ва Оле Кире-гор, Вильо Салдренинг «Отто деган қариндон» асарларини олиб келдик.

Тошкентлик томошабинлар Эстония ССР халқ артисти Лейло Сялик, республикада хизмат кўрсатган артистлар Ани Маргисте, Эвальд Аовик, Петер Юргенс, Рейн Мальмисте, Эро Незмре, Арво Раймо ва кўпгина истеъдодли ёш ижодкорларини маҳорати билан танишмоқдалар.

БОЛАЛАР ТЕАТРИ ГАСТРОЛИ

Бугун Тошкентда Волгоград ёш томошабинлар театрининг гастроллари бошланади. Шу муносабат билан театр адабий бўлими мудири Татьяна КУЗЬМИНА жамоатчи мухбиримиз Г. МУСАЕВАГА қўйдиғаларини сўзлаб берди:

— Волгоград ёш томошабинлар театри 1970 йил таскил топган бўлиб, унинг асосчиси РСФСРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Давидовидир. Театр ўзининг ун-етти йиллик ижодий фаолиятида юздан ортиқ рус, совет ҳамда чет-эл драматургларининг асарларини сахналаштирди. Қаҳрамон Волгоград шаҳри ҳамда мамлакатимиздаги кўпгина шаҳар ва қишлоқларда истиқомат қилувчи ёш томошабинлар Шиллер, Аксаков,

Кальдерон, Шекспир, Чехов, Распутин, Ершова қаҳрамонларини сахнага қўйдилар. Театр репертуаридан кичкин-тойлар учун Богомазов ва Попованинг «Чиполлинонинг саргузаштлари» пьесаси, Шевардининг «Қизил шалқач» мюзикли эртаги, Соколова-нинг «Малика Курбака» эртеги, ўсимлар учун Уильямс-нинг «Армон» драмаси, Линд-гренининг «Хен ким ёки иску-варскийнинг «Кўйиндан Ост-трискилса «Қўнжа» комедияси ўрин олган. Шунингдек, Ўзбекистонлик ёш томошабинлар-де янги сахналаштирилган те-ниқли драматург Михаил Рошчининг «Машуш» хатот драмасини олиб келганми.

СУРАТДА: Абдулла Қаҳҳор яшаган уйга ўрнатилган мемориал ёдгорлик С. МАХКАМОВ фотолари

У ИЛЛИГИ кўзининг қовоғи солиқ, эстаги нам, дейишяпти. Отта қамчи болмасак, жиповни силтибмасак бўлмайди. Ветеран, пенсионер отахонлар! Сиз кўпини кўрган, суғни далада қотган, пахта экиб кўзи пишган миришкор пахтакорларсиз. Не машаққатлар билан етиштирган ҳосилнингизнинг ис-нобул бўлишига албатта чидаб туролмайсиз. Сизнинг бир оғиз сўзингиз ёш-алангига оёққа туркизишни билмайди. Сизнинг пайди-насиқатларингиз, ўғитларингиз айтиш шу кунларда асқотади, деб ўйлайман.

Мен умрининг яхши пахта далаларида ўтган «наҳонгашта» ўғитингизман. Республиканинг деярли ҳамма қишлоқларида пахтакор қардонларим бор. Бугун шу жигарларимга ҳаддим синиб дилдадаги гапларни айтмоқчиман.

Избосанлик оғайинларим! Сизга нима бўлди! Ахир сиз бир вақтлар республиканинг энг доғдор пахтакорлари эдингиз. Нега чўшиб қолдингиз. Яқин тўрт йилларни, кўзингизни ердан узоқлашди. Районини елкасида олиқлаб бугун республикага кўрсатган, пахта экиш манаунақа бўлади, ҳосил бўлиши манаунақа бўлади, деб номини шон-шарафларга буркаган Шернат Юсуповлар, Абдуасат Тиллабоевлар аводим, сизга нима бўлди!

Укам Алишер! Сен ўтган йили марҳум отанг Тиллабоев экиб кетган далалардан пахта тергадингиз. У пахта сенинг пахтаң эрдаси. Ота ўғли бўлсанг бу йил ўзинг экиб, ўзинг парварши қилган пахтаңни хирмонга ўй. Хирмоннинг отанг уйган хирмондан балаид бўлсин, шунда сени ота ўғли дейман. Шунда сен умрини пахтага бағишлаган отанг рўқини шод қилсан!

Чирмаш ака, азизим. Сиз ахир нимсан кекса пахтакор Чирмаш азамон бўласиз. Кўзингизни тўлдирган қатор-қатор ерданларга шу пахта туйғали эришгансиз. Жамм Избосан пахтакорларини сизнинг шоғирларингиз, нега насиқат қилмайсиз, нега уларни йўлга солмайсиз! Сиз тўқсон ёшини қўлаганга зулаваси пишк иносонсиз. Избосанликларини сизнинг аччиқ дашномларингизни оғир олмайдим. Бир гапнингизни ички қилмайдим. Терми палласида жиндек судралшиб бўлган гоғда сиздан гина қилишга ҳақиқамиз бор. Чўчки сиз юртингиз отасиз.

Езвонлик қардонларим, омонимиз! Сиз кўмларини қувиб, бургутлар уйқисини қочирган аёл деҳқонсиз, Гўзал Фарғонанинг чархасида ёмон доғ бўлиб ётган қум барханларини сун-риб ташлаб, одам кирса адашиб кетадиган тўқиларини кўйдир-иб, безагининг кони бўлган қўмларини кўлиб ер очкан ўғилларсиз. Кўча кўмлар гирдибодига адашиб, баҳайбат эчкиларлар тўзгитган чапгларда беланиб изингиздан юртанман. Ҳар бир қадамнингизни қаҳрамонлик деб билиб китоблар бағанман. Сизнинг шу чўлда кечирган жасорат тўла ҳаётингиз, меҳнат-машаққатларингиз менга уч роман ҳақи қилган. Қани, мен ардоқлаган Иркмоннинг алодларини Қани, Янгитилик умрини шу чўлларга сарфлаган Низолмоннинг дўстларини! Шаддод Асқорнинг дўгонларини қайдасиз!

Шу чўлларни бустон қилган, ноилари бир умр тарих саҳифаларига битилиб қолган чўл баҳодирларининг ўғил-қизларини, сизни бугун энг олдинги сафларда кўргим келаяпти. Ахир сиз пахта экиш далаларида Йўлдош Охунбоевнинг табарруқ ишлари қилган. Сизга Катта Фарғона каналини қуриб берган Усмон Юсуповнинг янғроқ овози чўл шамоллари қанотда далаларингизда кезиб юрпти.

Сизга таъна қилгиллик эмас. Чўл шамоллари ер намин алаб, энди уч қулоқ бўлган гўзаларингизнинг белини синдириб кетди. Ноулимд бўлмадингиз. Каттик меҳнат билан шу ногирон гўзаларининг қаддини ростиладдингиз. Энди кўрагини кўтарган ниқолларини селу дўл савалаб кетди. Яна ер тил-далаб мурғак ниқолларини оёққа турғиздингиз. Езвонининг саратондаги офтоби қанақа қиздиришини ҳеч ким билмаса ҳам мен билмаман. Наҳотки, шуларни билатуриб сизга таъна қилсам. Йўл!

Кўзининг оғи қанақа келишини бугунги шамоллар айтиб турпти. Синоптиклар юракка далада бўладиган гаплар айт-майяпти. Машаққат билан етиштирган пахтаңиз қишли-қировли кунларга қолиб кетмасин, деган ўй юрагинга тулу соляпти, холос. Шу чўлларини ўзлаштиришда роҳатидан келган ота-боболарингизнинг жасоратини қайтаридиган пайт келганини бир эслаб ўтпайман, холос. Чўлдаги қардонларимдан бирини хўшхабар келармикан, деган ўйда телевизорга тикланиб, радиого қулоқ тутаман. Бир гайрат қилинг, бир гайрат қилинг, жон дўстлар. Энг охири қаноқдан пахта тузиб олган кўнин-гизда битта билгани даврада айлантриб кўнчи қчадиган кунларини оракиб, энтикиб кутаяман.

У КУНЛАРДА қаҳшадарлик биродарларимни кўмсаб қол-дим. Бу юртининг олов пураган чўллариде кўп кезганиман. Қанчадан-қанча дўстлар ортдирганман. Улар тўғрисида қай-наб-қайнаб очерклар бағанман. Айниқса Нишон районидан Карл Маркс номидаги совхознинг доғдор бригада бошлиғи Маҳкамой Ҳазраткулова тўғрисида уч очерк ва бир хикоя бағандим. Бу ажойиб пахтакор аёл тўғрисида ҳар қанча ёса аригиллик эди.

Синглим Маҳкамой! Сизга нима бўлди! Наҳотки, мақсад фақат «Олтин юлдуз» олишининг ўзи бўлса. Қаҳрамонлик ун-воинга эришингиз бирдан жимлиб кетдингиз. Саломатим-сиз! Ҳали ҳам пахта экилсизми!

Сизнинг бригадингиз бутун Қаҳшадарда биринчи бўлиб пахта тайёрлаш планини бажарди. Бу йил ҳам шундоқ бў-лармикан! Кўнсингиздаги «Олтин юлдуз» фақат қилган ишларингиз учунгина эмас, эндиги қиладиган ишларингиз учун ҳам берилган. Сиз бу шарафни унвонини оқлайсиз, деб ишо-наман.

Бутун Фарғона водийсига доғдор таратган, кўш қўлаб пахта териб ҳаммани ҳайрон қолдирган қувалик Шанарон Мўдинованинг, Бухоро пахтасини тоғ-тоғ уйган Шариф бобо Ҳамроевнинг, Тохион Тўраеванинг, Файзулла Юнусовлар-нинг, андижонлик Тешабой ақининг, Жўра полвонининг, Тош-темир бобонинг, наманганлик Мамадон отанинг, Тохион Асқоранинг невар-чеварларини, бугун сизни жасорат май-донини кутаяпти.

Далалар сизни кутаяпти. Эҳ, ана, осмон уфиде булут кўринди. Пахтакор дўстим, синглим, уналарим, отта қамчи болсин!

УГУН БУТУН Ўзбекистон пахтакор! Тер тўкиб етиш-тирган пахталаримиз далада қолиб кетмайди. Қимдирла-ган ҳар бир жон бугун «менинг ўрним далада» деппти. То мўлжалдаги хирмон тиклангунча биз қалам ақли ўзи-макчи саварбар деб эълон қилдик.

МАЪМУРЧИЛИК ХАЗИНАСИ

Бугун пахтакорнинг ташвиши чексиз. Куз ўтиб бормоқда. Офтоб заиф, кечалар салқин. Гоҳ ёмғир севаляб қолади. Бу ҳол деҳқонни шовқиниб таш...

Бугун пахтакорнинг ташвиши чексиз. Куз ўтиб бормоқда. Офтоб заиф, кечалар салқин. Гоҳ ёмғир севаляб қолади. Бу ҳол деҳқонни шовқиниб таш...

Бугун пахтакорнинг ташвиши чексиз. Куз ўтиб бормоқда. Офтоб заиф, кечалар салқин. Гоҳ ёмғир севаляб қолади. Бу ҳол деҳқонни шовқиниб таш...

Мирзачўлнинг ўтмиши ҳақида турли афсона ва ривоятлар кўп. Лекин у асрлар давомида ўзини нафас ололмади, офтобда кўриб ётди. Азим Сирдарё унга жон бахш...

Мирзачўлнинг ўтмиши ҳақида турли афсона ва ривоятлар кўп. Лекин у асрлар давомида ўзини нафас ололмади, офтобда кўриб ётди. Азим Сирдарё унга жон бахш...

Мирзачўлнинг ўтмиши ҳақида турли афсона ва ривоятлар кўп. Лекин у асрлар давомида ўзини нафас ололмади, офтобда кўриб ётди. Азим Сирдарё унга жон бахш...

Октябрь 70

Мирзачўл ерларини ўзлаштириш, суя ҳўжалиги нишоқлари лойқавларини ишлаб чиқишда совет олимлари ва мухассисларидан В. А. Ковда, В. В. Фролов, Н. М. Крилов, Р. А. Акимов, Н. В. Решеткина, В. Г. Гафуровлар ақва қатнашдилар...

Мирзачўл ерларини ўзлаштириш, суя ҳўжалиги нишоқлари лойқавларини ишлаб чиқишда совет олимлари ва мухассисларидан В. А. Ковда, В. В. Фролов, Н. М. Крилов, Р. А. Акимов, Н. В. Решеткина, В. Г. Гафуровлар ақва қатнашдилар...

Мирзачўл ерларини ўзлаштириш, суя ҳўжалиги нишоқлари лойқавларини ишлаб чиқишда совет олимлари ва мухассисларидан В. А. Ковда, В. В. Фролов, Н. М. Крилов, Р. А. Акимов, Н. В. Решеткина, В. Г. Гафуровлар ақва қатнашдилар...

Иркутск областида бўлиб ўтган Ўзбекистон ССР адабиёти ва санъати кунлари пайтида республикамиз адаблари машҳур ёзувчи, СССР Давлат мукофотининг лауреати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Валентин Распутин билан учрашиб, суҳбатлашдиклар. Орол денгизини асраш комитети раиси Пирнат ШЕРМУХАМЕДОВ ана шу ижодий мулоқотлар ҳақида ҳикоя қилади.

Хавонинг авзойи бузуқлиги, ёмғир ва шамолнинг хуружга қарамадан, област ёзувчилар ташкилотининг масъул хотири Ростислав Владимирович Филиппов бизни меҳмонхонага йўқлаб келди ва деди:

Валентин РАСПУТИН: ЁНМАСАК РЎШНОЛИК ҚАЙДАДИР

Иркутскдаги учрашувлар Распутин билан суҳбат Улкан рус ёзувчиси ўзбек табиати ҳақида

Улар жуда кўп нарсани йўқотдилар. Ҳама ёшлар бўлиб кетди, демоқчидамсан. Бироқ нашавадлик, фоҳишабошлик бор-ку. Бу ёшлар адролга, сўз билан иш йўқотишга ишончи йўқотганини туйғайдилар. Биз, катталар етарлича қўл сузлайди, юзсизликлар қилдик. Гарчанд 80-йилларга коммунизм қуришга вақда берган бўлсан ҳам...

Эҳтимол, одамзоднинг феъли шунақа бўлса керак, тушунишмича, сизлар ўзларингизда экологик вазият ўта қалтис, бизда эса хайроқ, деб ўйлайсизлар, шекилли. Афуски, ушундай эътибор билан кўпгина енгилмаган саёвлар тўпланиб қолган. Албатта, Байкал ҳақида яқинда чиққан юксак қорордан хабардор бўлсангиз керак, бизнинг талаб миздан қувонган қайсарсиз. Рўй-рост тан олишга тўғри келди: у аслида бажарилаётган бўлиб турибди. Биз сўзга ишонмай тугатгач, қизгин, қатий сўз бошлади:

Эҳтимол, одамзоднинг феъли шунақа бўлса керак, тушунишмича, сизлар ўзларингизда экологик вазият ўта қалтис, бизда эса хайроқ, деб ўйлайсизлар, шекилли. Афуски, ушундай эҳтибор билан кўпгина енгилмаган саёвлар тўпланиб қолган. Албатта, Байкал ҳақида яқинда чиққан юксак қорордан хабардор бўлсангиз керак, бизнинг талаб миздан қувонган қайсарсиз. Рўй-рост тан олишга тўғри келди: у аслида бажарилаётган бўлиб турибди. Биз сўзга ишонмай тугатгач, қизгин, қатий сўз бошлади:

Бугун ёзувчининг овози, граждандлик маъқеда туриб айтган сўз ҳар қачондан юксак жаранглайди. Ёнмасак — бруглик қадридан бўлсин. Совет ёзувчиси шуни билан қайди. Валентин Григорьевич тараққийнинг тақдирини, ёзувчининг қайта қуришдаги ўрни борасидаги фикрлари билан ўртоқлашди:

Ўнма ўтирилади: — Ю. Черныченконинг эътидан қаттиқ тўтиглар. Ишининг қўзини билади, чекинмайди ҳам. Қурашчи. — Черныченко бир неча бор бизда бўлди, — таъкидлади Т. Қайипбергенов, — шу муаммо бўйича чиқиб ҳам қилди. — Уни қуватлаймиз, — деб ишонтирди Валентин Григорьевич. Шу ўйсунда гап қовушиб кетди: — Валентин Григорьевич, бугун сизни мада...

Уялганимни, муносиб адбларга, шонларга «СССР халқ ёзувчиси» унови берилса, адабиётимизнинг халқчиллигини учун бу муҳим аҳамият касб этарди. Ахир, «СССР халқ ўқитувчиси» «СССР халқ рассомни», «СССР халқ артисти» каби уновлар бор-ку.

В. Р. — Фикрингизга қўйилганда, «СССР халқ ёзувчиси» унови тазсиз тилси, уни Михаил Шолоховга бериш керак. Мана бу — мезон. Яшириб нима қилдик, кўпгина ёзувчилар орден ва уновларни қамаб мол-мулк олгандай, «табиқ-билиш орқали» олганлар. Давлат мукофотларини ҳам, тўғри, уновлар, мукофотлар бериш керак. Лекин тўғри ҳалол, объектив, ошқора бўлиши шарт. Ёзувчининг ўзи нима қилиб бўлса ҳам нишондор бўлиши учун югуриб юрса, бу ўта аҳмоқона ва кулгули шидир. Бунинг учун эътиборни ишончини қозониш лозим.

П. Ш. — Валентин Григорьевич, сиз бир вақтлар: «Ишон» рўзини ва маънавий қўлнинг бадий маркази ўзининг асосий тушуналарда ҳеч ҳам эскирган эмас. Анхича янада долзарб бўлади», — деган эдингиз. В. Р. — Биз ҳаммамиз, ёзувчилар ҳам, журиналистлар ҳам, партия ва совет ходимлари ҳам «маънавий», «гражданлик» суларини кўп ишлатимиз. Бизни раҳбар ходимлар бу сулар замирида ўта намунали ташқи хулқ ётади, деб ҳисоблашди. Аслида маънавий, граждандлик — бу ҳалол, соғлом ва пок ишончининг ифодаси.

Рўй-рост айтиш керак, бизда фан-техника революцияси кучсиз руҳий-тарихий заминда, хотирасиз «ташбабкорлик»да кетди. Иктисодий ва экологик йўқотишлар сабаби шу ерда — миллийлик ва ватандошлик индизларини йўқотган одамларда. Уанга ҳоқ юзасизликни.

Ҳа, маънавий ва беаъиқлик — маъхум тушуналар эмас, аниқ, реал нарсалар. Маънавий тарбиясиз партия ходими, министр, олим ёхуд ёзувчи тарикли учун ер қимирлаши ёки суя тоққиндан кўра даҳшатлиқдир.

Т. Қ. — Дин-чи бизда динни сузсан танқид қилавериш урф бўлмоқда. Ахир, ишонларни жўяли танқид қилиш учун масаланинг моҳиятини, кучли ва заиф томонларини билиш лозим. В. Р. — Динга эҳтиёт бўлиб ёндашиш зарур. Динни қонуни қилиб билан йўқотишга ҳам уринишди. Тесқарини бўлди. Ҳа, нариги томонни ҳам билиш, ҳурмет қилиш керак.

П. Ш. — Ҳўзир оммавий экологик тарбия зарурлиги ҳақида овозлар тез-тез эшитилипти. В. Р. — Бу ўта муҳим масала. Базилар ҳар бир йўқотишнинг биринчи кўни экология ҳақида маърузалар ўқиш керак, демакчидам. Билмадим. Фақат лекцияларни тайёрлардиксиз, алдамчилик билан ўқимаслик керак. Табиат ёлғонни кечирмайди. Табиатда «жадаллаштириш» жуда ҳақли. Табиатда ҳамма нарса маънавийлик, ҳазиналар қўлгидан ўзини йўқотиб қўйилмади. Бировлар қўвш энергияси туганган, деб ўйлашди. Бу ҳато.

Табиатга муносабатда ўта эҳтиёт бўлиш керак, токи ҳамма ҳаракатлар аниқ текширилган, ўйланган, ҳисобланган бўлсин. Аслида нима бўлаётди? Масалан, ҳар йили мамлакатимиз табиат муҳофазасига 60 миллиард суя маблағ ажратди. Натига қанб Натига суя Аксичина, йилдан йилга табиатнинг аҳоли ёмонланяпти. Нимага? Чунки ҳақнинг бу пулларини яқияси ишлатяпти.

Тоққанда капиталистик мамлакатларнинг тажрибасига мурожаат қилиш ҳам фойдалан холи эмас. Масалан, Швейцария олинган. Мен яқинда ўша ерда бўлдим. Дейлик, уларда ўрмончилик факультети маъвуя. Ана шу факультетнинг талабалари бир вақтингиз ўнда ҳам ўрмонни қешам, ҳам асрашни ўқиб-ўрганадилар. Кейин худди шундай биров ўрмонни қешаи ишга боради, боқчаси ўрмон муҳофазасига ўйла олади — аслида улар бир ишни қилишди.

Умар ХУЖАЕВ, республикада хизмат кўрсатган маданият ходими, уруш ва меҳнат ветерани

Тошкент област Янгйўл районидан «Октябрь» колхозининг 6-бригадаси аъзоси Уркия Урозбоева юбилей йилида 8 тонна пахта терияча аҳд қилган. Моҳир териячи айна қуларда эл хириниға 80-90 килограмдан дурдона териб топширмоқда.

А. ТУРАЕВ фотос

Валентин ОСКОЦКИЙ

СЕРГЕЙ БОРОДИННИНГ 85 ЙИЛЛИГИ

КЎНА ЖАНГ МАЙДОНИДА

Сергей Борodin ва Евгений С. МАХЖАНОВ фотоси

Сергей Борodin совет адабиётининг атоқли намолида...

Кўнанида москвалик танқид адабиётшунослари В. Оскоцкийнинг Сергей Борodinни адабиётда бағишлаган биринчи мақоласи билан танишасиз.

Й ИЛЛАР УТГАН САЙИН... Бир ҳақиқатни аниқлаб...

қарамонана ҳақиқат халқнинг тотири...

Эзилмаган нарсалар ора-сиде...

Мана шундай маънавий кўтаринки...

Орадан ўнлаб йиллар ўтган бўлишига...

Шундай қилиб, Сергей Борodinнинг...

Улуғ Ватан уруши даврида тарих тўғриси...

«Тарихий воқеанинг — бу ҳам замонавий...

Мен нафақат ўз ютуқларимиз билан фахрланаман...

Дмитрий ЛИХАЧЕВ, академик

Тахлил, далиллар бир ёқда қилиб...

О МАДАДА ЖАМИЯТ ҲАЙЪАТИНИНГ...

Кескин бурлиш паллаларида эхтирослар...

Умарали НОРМАТОВ

АҚЛ ВА ЗАКОВАТ ИШИ

ниш ва ҳурмат қилишдан иборат.

Тақабурлик билан далилликнинг ҳаммаси...

Этиқонда бугун, динийлик одам ҳар қандай...

Б ИЗ КЕЧАГИ КУН ҳодисаларига баҳо бераётганда...

УЛАРНИ ЭСЛАТИШДАН кейинги ўз адабиётимизда...

Иқтидордаги салбий ҳодисаларга қарши кураш...

Ҳақиқатан ҳам ўша давр адабиётида...

Шуниси аёнки, ҳақиқат адабиёти тарихида...

Реализмгагина хос шун навб хусусият...

«Сайланма» сўнгги сўз вази ҳолатида...

«Тарихий воқеанинг — бу ҳам замонавий...

Ҳақиқатан ҳам ўша давр адабиётида...

Шуниси аёнки, ҳақиқат адабиёти тарихида...

Реализмгагина хос шун навб хусусият...

«Сайланма» сўнгги сўз вази ҳолатида...

«Тарихий воқеанинг — бу ҳам замонавий...

Ғаиб қилган узундан-узқоқ...

«Тарихий воқеанинг — бу ҳам замонавий...

